

strona	jest	powinno być
24	audīte seribite	audite scribite
26	ama, amate (chwal, chwalcie)	lauda, laudate
27	nostrum (z nas), vestrum (z was)	powinno się dodać: gen. partitivus
37	W uwadze 2: „Większość rzeczowników i przymiotników zakończonych na –er traci w odmianie samogłoskę e. Porównaj po polsku sen, snu itp.” Brak na to przykładu łacińskiego np. magister, -tri, ale puer, -eri.	
38	przecznik	orzecznik
49	Castra, orum i inne przytoczone przykłady, a brak nagłówka, że są to <i>pluralia tantum</i> .	
64	Lectio I, str. 64	Lectio II, str. 27
102	in hominem	in homine
115	Carthaginam	Carthaginem
123	mundus	mundum
124	nonnūla trecentis	nonnulla trecenti
130	praefeciset	praefecisset
140/41	2 razy gerundium	2 razy gerundivum (w con. periphr. passiva)
164	Nisi tua	Nisi lex tua

Wreszcie najslabszym punktem, ale już nie podręcznika, lecz wydawnictwa, jest klejenie a nie szycie kart. Zakłada to, niestety, niezbyt długi żywot podręcznika w użytkowaniu studentów.

Ks. Władysław Golis – Sosnowiec

**Elżbieta ROGUSZCZAK, *Rudimenta latinitatis ecclesiasticae*, Kraków 1997, Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy, ss. 288.**

Podręcznik, przeznaczony dla studentów teologii rozpoczynających naukę języka łacińskiego. Jego twórczynią jest doświadczona pedagog, współautorka wznawianego już czterokrotnie w Gdańsku podręcznika dla studentów, rozpoczynających naukę języka łacińskiego na lektoratach uniwersyteckich (Jolanta Czyżma – Elżbieta Roguszcza, *Język łaciński. Podręcznik dla lektoratów uniwersyteckich*, wyd. IV, Gdańsk 1996, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, ss. 223), obejmującego 30 jednostek lekcyjnych oraz 3 dołączone

słowniczkii: łacińsko-polski, polsko-łaciński i imion własnych. Ten natomiast składa się z trzech części: Pierwsza (ss. 13-173) zawiera 34 jednostki lekcyjne z tym, że każda z nich może być realizowana w 2, a nawet 6 godzinach lekcyjnych ze względu na obfity materiał tekstowy i gramatyczny zawarty w lekcji.

W części II (ss. 174-195) są umieszczone łacińskie teksty literackie od Starego Testamentu aż do czasów najnowszych: Ps 21, 50 i 109; Hymny na święta (Zwiastowania, Trójcy Świętej, Piotra i Pawła, Wszystkich Świętych, Wojciecha i Stanisława, Sekwencja wielkanocna) oraz dwa fragmenty z *Wyznań św. Augustyna*.

W części III (ss. 196-204) znajdują się: łaciński tekst II Kanonu Mszy św., łacińskie modlitwy (Anioł Pański), antyfony (*Regina caeli, Salve Regina, Ave Regina caelorum*) i pieśni (*Rorate caeli, Pange lingua, Ave verum, O sacrum convivium, Tantum ergo*).

Podręcznik wieńcza: Słownik łacińsko-polski (ss. 205-268), Słowniczek polsko-łaciński (ss. 269-282), Słowniczek nazw własnych (ss. 283-286), Najczęściej spotykane skróty łacińskie (s. 287) i Wykaz książek pomocniczych – bibliografia (s. 288).

Każda jednostka lekcyjna (I-XXXIV) składa się z następujących części: 1. *Varia* (luźne zdania łacińskie jako cytaty biblijne, powiedzenia, późniejsze zwroty chrześcijańskie); 2. Łaciński tekst ciągły z fragmentami Pisma Świętego i dzieł Ojców Kościoła (Ps 77 i 100, Iz 11, 1-4; Lb 1, Mdr 3 i 10; Mk 14, Łk 4 i 16, J 10 i 15; Hbr 13, 1Kor 1 i 15; *List do Diogneta*, homilia św. Germana na Ofiarowanie Maryi, 53 mowa św. Piotra Chryzologa, 47 mowa św. Augustyna, homilia św. Grzegorza Wielkiego, życiorys św. Bazylego Wielkiego, złota legenda o św. Hieronimie); 3. Materiał gramatyczny; 4. Ćwiczenia łacińskie z propozycją zdań do przetłumaczenia na język polski albo na łacinę.

Podręcznik pod względem merytorycznym i metodycznym został opracowany poprawnie w całości. Zwięzłość i syntetyczność są jego zaletą. Dlatego może wystarczyć do realizacji na 180 godzin, tj. w minimalnym tylko wymiarze 2 godzin tygodniowo przez trzy pierwsze lata nauki języka łacińskiego zgodnie z obowiązującym obecnie programem w Wyższych Seminariach Duchownych w Polsce.

Wydawnictwo Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy w Krakowie wydało jednak ten podręcznik z bardzo wieloma błędami. Opracowana dokładnie przeze mnie errata zajmuje aż trzy strony maszynopisu (ponad 120 błędów i usterek) i została przesłana Autorce podręcznika do wykorzystania.

Uważam, iż dokładne przerobienie tego podręcznika, po usunięciu błędów drukarskich, może stanowić pomoc do osiągnięcia tej minimalnej przynajmniej w obecnych warunkach znajomości języka łacińskiego wśród osób duchownych. Każdy jednak współczesny kapłan przez własną dalszą naukę może starać się ponadto o większą znajomość łaciny, by biegle i z pełnym zrozumie-

niem celebrować Mszę św., także po łacinie, zgodnie z obowiązującym dziś w Kościele prawem.

Ks. Henryk Wójtowicz – Lublin

**Józefa Danuta ŚRODOŃ, *Latine legimus et dicimus. Podręcznik do języka łacińskiego dla klasy I, II, III i IV o profilu biologiczno-chemicznym, cz. I-III, Rzeszów 1995-1997, Wyższe Seminarium Duchowne w Rzeszowie, ss. 101+115-195.***

Podręcznik jest podzielony na trzy części. Dwie pierwsze są przeznaczone dla klasy I i II, a trzecia – dla III i IV. Wszystkie merytorycznie i metodycznie są opracowane dokładnie i starannie. Każda część podręcznika jest ułożona według tego samego schematu. Najpierw są umieszczone jednostki lekcyjne (22 w części I, 28 w części II, 29 i 17 tekstów dodanych w części III). Zawierają one: tekst łaciński, względnie zestaw luźnych zdań jako „Varia; kilka sentencji pod tekstem; preparacje słownikowe ułożone w porządku alfabetycznym; sukcesywnie wprowadzane wiadomości gramatyczne, ilustrowane przykładami; ćwiczenia gramatyczne, zarówno łacińskie jak i polskie pozwalające uczniom powtórzyć materiał z ostatniej lub wcześniejszych lekcji.

Teksty umieszczone w podręczniku są fragmentami dzieł takich autorów starożytnych jak: Celsus, Cyceron, Geliusz, Pliniusz Starszy i Młodszy. Wybrane teksty dotyczą zagadnień z dziedziny nauk przyrodniczych i medycyny oraz ilustrują nowy materiał gramatyczny. Szczególnie do III części podręcznika zostały wybrane teksty obfitujące w fachową terminologię i takie, które mogą wzbudzić zainteresowanie uczniów także z racji różnych dowcipnych sytuacji, przedstawianych przez antycznych pisarzy. Materiał gramatyczny we wszystkich częściach podręcznika został przedstawiony zwięźle i zrozumiale. Opanowanie materiału gramatycznego przez uczniów ułatwią niewątpliwie tłumaczone przez Autorkę podręcznika na język polski paradygmaty łacińskie, zwłaszcza składniowe. Bardzo trafne metodycznie jest zestawienie zdań do ćwiczeń gramatycznych, w pierwszych dwu częściach polskich, a w trzeciej zarówno polskich, jak i łacińskich. Program klasy IV przewiduje przykłady recept, nazewnictwa leków oraz przedrostki i greckie przyrostki w terminologii medycznej. To wszystko zostało uwzględnione w III części podręcznika.

Oprócz słówek pod tekstami łacińskimi poszczególnych lekcji, w każdej części podręcznika są umieszczone słowniki: łacińsko-polski i polsko-łaciński jako pomoc dla ucznia do przypomnienia sobie dawniej poznanych i niedokładnie zapamiętanych słów. Cenny też jest słownik imion własnych, oparty niemal wyłącznie na *Malej Encyklopedii Kultury Antycznej*.